

Metodické usmernenie

**k zabezpečeniu jazykového kompetenčného
vzdelávania zameraného na udržiavanie
a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka
národnostných menšín pre skupinu štátnych
zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu
v obciach vymedzených v osobitnom predpise**

Bratislava
2019

**Metodické usmernenie k zabezpečeniu jazykového kompetenčného vzdelávania
zameraného na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných
menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu
v obciach vymedzených v osobitnom predpise**

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny podľa bodu B.2. uznesenia vlády SR č. 10/2019 z 9. januára 2019 k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018 vydáva nasledovné metodické usmernenie k zabezpečeniu jazykového kompetenčného vzdelávania zameraného na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise¹⁾ (ďalej len „metodické usmernenie“):

Čl. I

Účel a rozsah použitia metodického usmernenia

1. Účelom metodického usmernenia je poskytnúť súhrnné informácie a metodické odporúčania spojené so zabezpečením jazykového kompetenčného vzdelávania zameraného na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise v súlade s § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 184/1999 Z. z.“) a v nadväznosti na § 4 ods. 2 písm. b) vyhlášky Úradu vlády SR č. 126/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vzdelávaní štátnych zamestnancov.

2. Tam, kde sa v ustanoveniach tohto metodického usmernenia používa označenie osoby v mužskom rode, primerane a podľa vhodnosti sa tým má na mysli aj označenie osoby v ženskom rode.

Čl. II

**Právne predpisy upravujúce kompetenčné vzdelávanie štátnych zamestnancov
a používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku**

Prehľad právnych predpisov vzťahujúcich sa na kompetenčné vzdelávanie štátnych zamestnancov a používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku je uvedený v tabuľke č. 1 tohto metodického usmernenia:

Tabuľka č. 1: Prehľad právnych predpisov vzťahujúcich sa na kompetenčné vzdelávanie štátnych zamestnancov a používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku

Právna norma	Ustanovenie zákona	Oblasť
Vyhláška Úradu vlády SR č. 126/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vzdelávaní štátnych zamestnancov		ustanovenie podrobností o vzdelávaní štátnych zamestnancov

¹⁾ Nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov	Čl. 6	právo a povinnosť štátneho zamestnanca vzdelávať sa, ako aj povinnosť služobného úradu vzdelávať štátneho zamestnanca
	§ 110	práva štátneho zamestnanca vrátane práva na kontinuálne vzdelávanie
	§ 111	povinnosti štátneho zamestnanca, vrátane povinnosti vzdelávať sa v systéme kontinuálneho vzdelávania
	§ 161 a nasl.	všeobecné zásady vzdelávania štátnych zamestnancov
Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov	§ 2 ods. 1	právo občanov SR, ktorí sú osobami patriacimi k národnostným menšinám, používať v úradnom styku jazyk menšiny
	§ 2 ods. 3	právo komunikovať v ústnom a písomnom styku pred orgánom miestnej štátnej správy, orgánom územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou vrátane predkladania písomných listín a dôkazov aj v jazyku menšiny
	§ 2 ods. 3	povinnosť orgánu verejnej správy poskytnúť odpoveď na podanie napísané v jazyku menšiny okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny

Zdroj: USVNM

Každé z uvedených práv a povinností predpokladá a vyžaduje zabezpečenie podmienok ich výkonu, t. j. schopnosť (kapacitu) úradov komunikovať s občanmi SR, ktorí sú osobami patriacimi k národnostným menšinám, v úradnom styku v jazyku menšiny. Pre úrady predstavuje nižšie náklady (je hospodárnejšou) možnosť zabezpečenia výkonu tejto povinnosti vlastnými zamestnancami. Orgán štátnej správy, ktorý disponuje zamestnancami ovládajúcimi jazyk národnostnej menšiny, nemusí vynakladať finančné prostriedky na zabezpečenie služieb externých prekladateľov a tlmočníkov. Jedným zo spôsobov, ako zabezpečiť, aby štátni zamestnanci ovládali jazyk národnostnej menšiny na požadovanej úrovni, je jazykové kompetenčné vzdelávanie.

Čl. III

Stav používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku v obciach vymedzených v osobitnom predpise¹⁾

Podľa údajov Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018 z celkového počtu 4 057 zamestnancov orgánov štátnej správy 23 % zamestnancov ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 22 % zamestnancov slovom.²⁾ Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotilo 43 orgánov štátnej správy (48 %) ako bezproblémové,

²⁾ Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018, s. 64. Dostupné na: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/7462_sprava-o-stave-pouzivania-jazykov-narodnostnych-mensin-na-uzemi-slovensk.pdf

30 orgánov štátnej správy (34 %) za čiastočne problémové a 12 orgánov štátnej správy (14 %) za problémové. Prevažná väčšina orgánov štátnej správy ako dôvody tohto stavu uviedla nedostatočný počet zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny alebo neznalosť odbornej terminológie zamestnancami, neexistenciu úradných dokumentov, tlačív, odborných textov a legislatívy preložených do jazykov národnostných menšín, nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie prekladateľských resp. tlmočnických služieb.³⁾

Tabuľka č. 2 Počet a podiel zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny

orgán štátnej správy	celkový počet zamestnancov	slovom a písmom	podiel v %	slovom	podiel v %
okresné úrady	842	146	17 %	155	18 %
úrady práce	2027	390	19 %	339	17 %
daňové úrady	479	140	29 %	157	33 %
colné úrady	328	155	47 %	144	44 %
RVPS	170	38	22 %	34	20 %
RÚVZ	184	58	32 %	42	23 %
štátne archívy	27	13	48 %	12	44 %
SPOLU	4 057	940	23 %	883	22 %

Zdroj: Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018, s. 64

Podľa predmetnej správy z 89 sledovaných orgánov štátnej správy 5 (6 %) z nich registrovalo písomné podania v jazyku národnostnej menšiny, pričom v porovnaní so stavom zisteným za roky 2012, 2016 a 2018 sa v sledovanej oblasti významne zvýšil celkový počet podaní v jazyku národnostnej menšiny, a to z 18 podaní v roku 2012 a 4 podaní v roku 2016 na 116 podaní v roku 2018. Táto skutočnosť svedčí o stúpajúcom trende, ktorý možno očakávať aj v blízkej budúcnosti.

Zákon č. 184/1999 Z. z. taktiež umožňuje viesť úradnú agendu, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, evidencie, bilancie, informácie určené pre verejnosť a agendu cirkví a náboženských spoločností určenú pre verejnosť okrem matrik v obciach vymedzených v osobitnom predpise¹⁾ popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Túto možnosť podľa zistení Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018 zo všetkých príslušných orgánov štátnej správy čiastočne využil jeden orgán štátnej správy. Aj na realizáciu tejto zákonnej možnosti je potrebné disponovať príslušnými personálnymi kapacitami.

Čl. IV

Vymedzenie povinných subjektov

V súlade s uznesením vlády SR č. 10/2019 sú povinnými subjektami vo vzťahu k obsahu tohto metodického usmernenia všetky rezorty, ktorým bola uvedeným uznesením uložená úloha B.4. prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov uvedených v prílohe č. 10 Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018 a priebežne vyhodnocovať ich plnenie v rámci svojej pôsobnosti, a to Ministerstvo financií SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo dopravy

³⁾ Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2017 – 2018, s. 73-74.

a výstavby SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.⁴⁾

V zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. občan SR, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo v obci podľa odseku 1 predmetného zákona komunikovať v ústnom a písomnom styku pred orgánom miestnej štátnej správy, orgánom územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou (ďalej aj ako „orgán verejnej správy“) aj v jazyku menšiny a orgán verejnej správy poskytne odpoveď na podanie napísané v jazyku menšiny okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy vytvorí podmienky na uplatnenie práva podľa prvej vety adekvátnym spôsobom.⁵⁾

Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. sa za orgány verejnej správy považujú orgány miestnej štátnej správy, orgány územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadené právnické osoby. Za orgány miestnej štátnej správy sa považujú tie orgány, o ktorých osobitný zákon ustanovuje, že vykonávajú štátnu správu, pričom nejde o ústredné orgány štátnej správy alebo o orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou. Zákon č. 184/1999 Z. z. neodvodzuje právo občanov SR patriacich k národnostnej menšine používať jazyk národnostnej menšiny pred orgánom miestnej štátnej správy od miesta sídla príslušného orgánu, ale od miesta komunikácie. Ak je miestom komunikácie obec, ktorá sa nachádza v zozname uvedenom v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z.“), má občan SR patriaci k národnostnej menšine právo v súlade s § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. používať v písomnej a ústnej komunikácii jazyk národnostnej menšiny a orgán verejnej správy, ktorý je adresátom komunikácie, je tiež povinný postupovať v súlade s § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. Z uvedeného vyplýva, že ak sa organizačná zložka orgánu štátnej správy nachádza v obci, ktorá je uvedená v zozname podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., považuje sa za orgán verejnej správy podľa § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.⁶⁾

Keďže pre určenie povinného subjektu – orgánu verejnej správy je rozhodujúce miesto komunikácie orgánu verejnej správy s občanom, nie sídlo tohto orgánu verejnej správy, ak orgán verejnej správy má sídlo v obci, ktorá sa nenachádza v zozname podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., ale jeho pobočka, pracovisko, stanica alebo kontaktné miesto sa nachádza v obci podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., tento subjekt je povinný zabezpečiť možnosť používať jazyk národnostnej menšiny.⁷⁾

Úrad splnomocnenca v nadväznosti na vyššie uvedené skutočnosti v súčinnosti s Ministerstvom vnútra SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvom financií SR v spolupráci s Finančným riaditeľstvom SR, Ministerstvom zdravotníctva SR a Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vytypoval orgány štátnej správy a ich organizačné zložky, v ktorých sa popri štátnom jazyku v úradnom styku používa i jazyk národnostnej menšiny. Išlo o 13 okresných úradov, 18 daňových úradov, 12 colných úradov, 23 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, 8 regionálnych veterinárnych a potravinových

⁴⁾ Konkrétne organizácie uvedených rezortov sú uvedené v Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR za obdobie rokov 2017 – 2018 na s. 61. a v prílohe č. 8.

⁵⁾ Metodické usmernenie k zákonu č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, článok XXII Vytváranie podmienok na používanie jazyka národnostnej menšiny, s. 35-36. Dostupné online: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/7551_metodicke-usbmerenie.pdf.

⁶⁾ Vymedzeniu povinných subjektov sa podrobnejšie venuje Metodické usmernenie k zákonu č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov v článku IV Základné pojmy zákona č. 184/1999 Z. z., s. 10-11.

⁷⁾ Metodické usmernenie k zákonu č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, článok VIII úradný styk, s. 21.

správ, 6 regionálnych úradov verejného zdravotníctva a 5 štátnych archívov (ďalej len „povinné subjekty“).⁸⁾

Čl. V **Vecná pôsobnosť**

Metodické usmernenie upravuje jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov, ktorí vykonávajú štátnu službu v štátnozamestnaneckom pomere k povinným subjektom s cieľom zabezpečiť práva občanov SR patriacich k národnostnej menšine na úradný styk v jazyku národnostnej menšiny.

Čl. VI **Úradný styk**

Úradným stykom sa rozumie súhrn činností a úkonov štátnych orgánov, orgánov územnej samosprávy, územnou samosprávou zriadených právnických osôb, zamestnancov a štátnych zamestnancov týchto orgánov a právnických osôb, príslušníkov ozbrojených síl SR, ozbrojených bezpečnostných zborov, iných ozbrojených zborov a hasičských jednotiek pri výkone ich úradných povinností, pri ústnej alebo písomnej komunikácii s občanmi SR, ktorí sú príslušníkmi národnostných menšín a pri vybavovaní úradných záležitostí.

V zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. sa rozlišuje medzi ústnym úradným stykom a písomným úradným stykom. Ústnym úradným stykom sa rozumie napríklad ústne podanie, ústne požiadanie o informáciu, výpoveď v rámci správneho konania. Ústny úradný styk môže prebiehať osobne alebo telefonicky. Písomným úradným stykom sa rozumie predloženie podaní, dôkazov alebo iných listín orgánu verejnej správy, ako aj odpoveď orgánu verejnej správy podaná písomne, vo forme verejnej listiny alebo iného dokumentu. Za písomnú komunikáciu sa považuje aj komunikácia faxom, e-mailom alebo prostredníctvom elektronickej schránky (bez ohľadu na to, či takéto podanie treba doplniť písomne alebo ústne do zápisnice).⁹⁾

Čl. VII **Odporúčané postupy**

V súlade s § 5, ods. 2 písm. c) vyhlášky Úradu vlády SR č. 126/2017 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vzdelávaní štátnych zamestnancov, sa pri analýze vzdelávacích potrieb odporúča v rámci systémového prístupu vo vzdelávaní štátnych zamestnancov zisťovať rozdiel medzi požadovanou úrovňou ovládania jazyka národnostnej menšiny štátnymi zamestnancami na účel zabezpečenia práva občanov SR patriacich k národnostnej menšine komunikovať v úradnom styku v jazyku národnostnej menšiny a úrovňou ich skutočných kompetencií v tejto oblasti.

Na základe identifikácie potrieb v oblasti vzdelávania štátnych zamestnancov v oblasti jazyka národnostnej menšiny sa odporúča v procese plánovania vzdelávania vymedziť:

- cieľ vzdelávania, t. j. jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerať na zdokonalenie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín a

⁸⁾ Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2015 – 2016, s. 46-48.

⁹⁾ Podrobnejšie sa úradnému styku venuje Metodické usmernenie k zákonu č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, konkrétne v článku VIII Úradný styk, s. 20-24.

- cieľovú skupinu, t. j. konkrétnych štátnych zamestnancov, ktorí sa majú zúčastniť jazykového kompetenčného vzdelávania.

S cieľom zabezpečiť efektívne nakladanie s finančnými prostriedkami vynaloženými na vzdelávanie štátnych zamestnancov sa odporúča vymedziť formy a obsah jazykového kompetenčného vzdelávania v závislosti od zistených skutočných jazykových kompetencií štátnych zamestnancov v oblasti jazyka národnostnej menšiny, t. j. rozdielnu formu a obsah určený pre tých štátnych zamestnancov, ktorí dosahujú vyššiu, no stále nedostačujúcu úroveň ovládania jazyka národnostnej menšiny a pre tých štátnych zamestnancov, ktorých skutočné jazykové kompetencie v oblasti jazyka národnostnej menšiny sú slabé.

Odporúčanými formami jazykového kompetenčného vzdelávania zameraného na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín sú najmä skupinové formy (kurz, seminár, workshop, tréning), dištančné formy (e-learning, webinár) a iné formy (stáž, študijný pobyt). Obsahom jazykového kompetenčného vzdelávania zameraného na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre štátnych zamestnancov, ktorých jazykové kompetencie v oblasti jazyka národnostnej menšiny dosahujú vyššiu, no nie požadovanú úroveň, by mala byť predovšetkým odborná terminológia používaná v úradnom styku s príslušným úradom.

Odporúča sa pravidelne na vymedzené časové obdobie (každoročne) v súlade s osobitným predpisom¹⁰⁾ alokovať finančné prostriedky na vzdelávanie v oblasti jazykov národnostných menšín, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že pre úrady predstavuje nižšie náklady (je hospodárnejšia) možnosť zabezpečenia výkonu povinnosti komunikovať s občanmi, ktorí majú právo používať v úradnom styku jazyk národnostnej menšiny, vlastnými štátnymi zamestnancami a nie externými prekladateľmi.

V závislosti od evidovaného a kvantifikovaného rozsahu potreby komunikovať v jazyku národnostnej menšiny má každý orgán štátnej správy možnosť určiť potrebné personálne kapacity, t. j. počet potrebných štátnych zamestnancov. V tejto súvislosti je potrebné z úrovne vedúcich štátnych zamestnancov zabezpečiť zohľadnenie uvedených skutočností v rámci opisu štátnozamestnaneckého miesta dotknutých štátnych zamestnancov.

Povinné subjekty prostredníctvom svojich vzdelávacích organizačných útvarov, resp. podriadených organizácií zabezpečujúcich vzdelávacie aktivity (napr. Centrum účelových zariadení – stredisko Inštitút pre verejnú správu, zariadenie Ministerstva vnútra SR) zabezpečujú jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín a pri tvorbe vzdelávacích programov v jazykoch národnostných menšín úzko spolupracujú s akademickými inštitúciami. Vzdelávanie je možné realizovať aj inými inštitúciami, individuálne aj prostredníctvom štipendií udeľovaných na základe medzivládnych bilaterálnych dohôd (napr. letný kurz maďarského jazyka/letný odborný kurz na základe medzivládnej bilaterálnej dohody).

¹⁰⁾ § 162 ods. 15 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov „Služobný úrad vyčlení z rozpočtu na zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania štátnych zamestnancov v príslušnom kalendárnom roku finančné prostriedky na úhradu priamych nákladov najmenej vo výške 0,5 % vypočítaného z objemu súčtu tarifných plátov priznaných štátnym zamestnancom služobného úradu k 31. decembru pred dvoch kalendárnych rokov; do vypočítaného objemu sa nezapočíta súčet tarifných plátov priznaných dočasne vyslaným štátnym zamestnancom.“

Čl. VIII
Záverečné ustanovenia

1. Povinné subjekty sú tiež zamestnávateľmi zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, na ktorých sa vzťahuje zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

2. S cieľom zabezpečiť zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín sa v prípade zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorí prichádzajú do úradného styku s občanmi SR patriacimi k národnostnej menšine, odporúča povinným subjektom zabezpečiť aj ich jazykové vzdelávanie v súlade s osobitnými predpismi, ktoré sa na túto kategóriu zamestnancov vzťahujú.

PhDr. László Bukovszky
splnomocnenec vlády Slovenskej republiky
pre národnostné menšiny